

OSLO TINGRETT

KJENNELSE

Avsagt: 05.12.2017 i Oslo tingrett,
Saksnr.: 17-173396TVI-OTIR/01
Dommer: Tingrettsdommer Ingmar Nestor Nilsen
Saken gjelder: Krav om midlertidig forføyning for gjenåpning av konti, samt krav om kundeforhold i bank, jf. fal. §14.

Sunde Bitmynthandel

Advokat Odd Bovim

mot

Nordea Bank Ab (publ), Filial i Norge

Advokat Vidar Riksfjord

KJENNELSE

Saken gjelder begjæring om midlertidig forføyning med krav om å få gjenåpnet en privat brukskonto som ble brukt til handel med den digitale valutaen bitcoin etter at banken i august 2017 har sagt opp kundeforholdet grunnet risiko for hvitvasking og terrorvirksomhet. Et hovedspørsmål i saken er om det er sannsynliggjort at banken ikke hadde saklig grunn til å si opp kundeforholdet, jf. finansavtaleloven § 21.

Fremstilling av saken

Sturle Sunde opprettet 25. september 2015 en privat brukskonto i Nordea Bank Ab (publ), Filial i Norge – heretter Nordea – gjennom bankens online-løsning. Sunde søkte om brukskonto som privatperson, og i kundeprofilskjemaet krysset han av for at han ville handle med bitcoin eller annen virtuell valuta. Han opplyste at midlenes opprinnelse er kjøp og salg av bitcoin. Som følge av dette ble kundeforholdet registrert med *høy risiko* i bankens kundebehandlingssystem.

Bitcoin er en digital valuta laget i 2009 av Satoshi Nakamoto. Til forskjell fra de fleste andre valutaer avhenger ikke bitcoin av noen sentral utsteder. Transaksjonene er offentlige, men identiteten til bitcoin-eieren er skjult. Valutaen er blitt beskyldt for å legge til rette for kriminalitet som hvitvasking og narkotikahandel, men brukes også ved stadig flere lovlige betalinger. Ut over generell lovgivning er ikke handel med kryptovaluta regulert i Norge i dag.

Våren 2017 økte omsetningen betydelig på Sundes konto. Det gikk fra i underkant av 500 transaksjoner i april 2017 og opp til over 1 400 transaksjoner i juni 2017. Alle transaksjonene knyttet seg til veksling av bitcoin.

Det er på det rene at aktiviteten på Sundes konto har utløst flere varsler i Nordeas monitoreringssystem og medført behov for oppfølging av transaksjonene, herunder behov for å rapportere til Økokrim i medhold av hvitvaskingsloven § 18. Flere transaksjoner har blitt stanset for nærmere undersøkelse som følge av utløste varsler.

Den 20. juni 2017 tok Nordea kontakt med Sunde som følge av stor økning i aktiviteten på hans konto i banken. I telefonsamtalen med bankens representant ga Sunde uttrykk for at han ønsket å avslutte aktiviteten på kontoen per 31. juli 2017, og at han skulle opprette et aksjeselskap for videre virksomhet med kjøp og salg av bitcoin.

Som følge av økningen i antall transaksjoner på Sundes konto og risikoen forbundet med dette, ble det 23. juni 2017 besluttet å initiere en avvikling av kundeforholdet.

Den 7. juli 2017 søkte Bitmynt AS (under etablering) v/Sunde om bedriftskonto i Nordea. Banken avsto søknaden i brev av 12. juli 2017 med henvisning til bankens interne rutiner. Som følge av manglende bedriftskonto har det ikke vært mulig å få registrert selskapet i Brønnøysund.

Som følge av at aktiviteten på konto knyttet til handel med bitcoin ikke opphørte innen 31. juli 2017, sa Nordea opp kundeforholdet med to måneders varsel ved brev av 11. august 2017. Fra brevet hitsettes følgende:

Grunnlaget for oppsigelsen er omfattende virksomhet med Bitcoin-veksling, som innebærer stor risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller terrorfinansiering, jf. hvitvaskingsloven § 10.

Vi viser videre til at omfanget av Bitcoin-vekslingen tilsier at det utøves næringsvirksomhet, og det utføres transaksjoner til ulike land, herunder høyrisikoland. Det gjennomføres også transaksjoner på vegne av tredjepersoner gjennom kundeforholdet. Dette er i strid med kontoavtalen for privat brukskonto og opplysningene du selv har inngitt om bruk av kontoen ved kundeprofilskjema av 25. september 2015. Det foreligger etter dette saklig grunn for oppsigelse, jf. finansavtaleloven § 21.

Oppsigelsen av Sundes private konto ble iverksatt som varslet 11. oktober 2017, og kontoen med tilhørende nettbanktilgang er i dag avviklet.

Sunde har i brev av 20. oktober 2017 bestridt grunnlaget for oppsigelsen.

Sunde har fortsatt sin handel med bitcoin etter at kundeforholdet ble avsluttet i Nordea. Han har imidlertid ikke ønsket å opplyse om hvilken bankforbindelse han bruker i dag da han anser dette for å være en drifts- eller forretningshemmelighet, jf. tvisteloven § 22-10.

Ved stevning og begjæring om midlertidig forføyning av 6. november 2017 krevde Sunde forføyning for at Nordea er forpliktet til å gjenåpne hans private konto og la han disponere over denne slik han gjorde frem til stengingen, herunder til handel med bitcoins, frem til det foreligger endelig avgjørelse i saken.

Nordea har i tilsvaret av 20. november 2017 til begjæringen om midlertidig forføyning nedlagt påstand om at begjæringen ikke tas til følge.

Muntlig forhandling ble avholdt 4. desember 2017. Sunde avga forklaring. Det ble avhørt to vitner. Dokumentasjonen fremgår av rettsboken.

Sunde Bitmynthandel Sturle Sunde har i korthet anført:

Sunde bestrider at Nordea hadde saklig grunn til å avslutte kundeforholdet, jf. finansavtaleloven § 14. Det foreligger derfor et rettskrav på å få opprettholde eksisterende kundeforhold i banken, herunder å ha tilgang til konto til sin næringsvirksomhet.

Banken tar feil når de anfører at bitcoin er en anonym valuta. Den fremlagte dokumentasjonen viser det motsatte, nemlig at valutaen ikke er anonym, men derimot «pseudoanonym». Transaksjonene er åpne, og Sunde har forklart at det er mulig å avdekke eieren til en bitcoin-adresse. Dette betyr at den som handler med bitcoin har full mulighet til å finne ut hvor betalingen skriver seg fra og hvem som har gjort dette.

Politioverbetjent Eirik Sneeggen ved Kripos har forklart at Sunde ved flere anledninger har vært i dialog med politiet i pågående straffesaker. Selv om den virksomheten som Sunde driver ikke forplikter ham etter hvitvaskingsloven, arbeider han fortsatt i tråd med dette. Sunde virksomhet er lagt opp slik at han i praksis har den samme rapporteringsplikten som for eksempel banker. Han har også iverksatt sikkerhetstiltak for å forhindre hvitvasking.

Det er heller ikke korrekt at Nordea ikke har mulighet til å få innblikk i historikken for transaksjoner av bitcoins. Sunde har forklart at ved salg av bitcoins får han bankoverføring som er sporbar. Dette betyr at historikken vil kunne fremskaffes på samme måte som historikk knyttet til transaksjoner ellers.

På denne bakgrunn konkluderes med at det ikke foreligger en risiko knyttet til kundeforholdet som gir saklig grunn til å avslutte dette, jf. finansavtaleloven § 14. Sunde har derfor sannsynliggjort hovedkravet, jf. tvisteloven § 34-2 første ledd.

Sikringsgrunn foreligger fordi Sundes virksomhet stopper opp fordi handel med bitcoin ikke kan drives uten at det foretas transaksjoner via bankkonto. Så lenge kontoen er stengt har Nordea kraftig redusert muligheten til å drive næringen, og det er heller ikke avklart om han ved eventuelle stenginger av midlertidige konti kan opprettholde sine løpende forpliktelser overfor kjøpere og selgere. Det er derfor nødvendig for Sunde å få en avklaring på at næringen inntil videre kan opprettholdes. Det vil derfor oppstå vesentlig tap eller ulempe for Sunde dersom det ikke blir besluttet midlertidig forføyning, jf. tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b.

Til slutt anføres at midlertidig forføyning er et proporsjonalt virkemiddel. Ved denne vurderingen må det legges til grunn at Sunde risikerer å måtte legge ned sin virksomhet. For øvrig bestrides at bankens og samfunnets interesse blir skadelidende av at Nordea opprettholder kundeforholdet.

Sunde Bitmynthandel Sturle Sunde har nedlagt slik påstand:

1. Nordea Bank AB er forpliktet til å gjenåpne konto 6580.24.98238 og la Sturle Sunde disponere over denne slik han gjorde frem til stengingen, herunder til handel med bitcoins, frem til det foreligger endelig avgjørelse i saken.
2. Sturle Sunde tilkjennes begjæringens omkostninger.

Nordea Bank Ab (publ), Filial i Norge har i korthet anført:

Det første spørsmålet er om Sunde har sannsynliggjort hovedkravet om at Nordea ikke hadde saklig grunn til oppsigelsen av kundeforholdet.

Det følger av finansavtaleloven § 21 at en bank kan si opp et kundeforhold dersom det foreligger saklig grunn. Videre følger det av hvitvaskingsloven § 10 første ledd annet punktum at banken har *plikt* til å avvikle kundeforhold ved risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. I rundskriv RFT-2016-24 heter det i punkt 7 at et etablert kundeforhold skal avvikles dersom fortsettelse av kundeforholdet medfører risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold knyttet til terrorfinansiering. I samme rundskriv punkt 8 følger det at risiko som nevnt i punkt 7 vil gi grunnlag for saklig oppsigelse etter finansavtaleloven § 21.

Det er ikke tvilsomt at Sunde har vært benyttet til hvitvasking. Kripos har også sporet svært mange transaksjoner til/fra illegale salgssider på det mørke nettet til/fra Sunde Bitmynthandel, jf. vitneforklaringen til politioverbetjent Eirik Sneeggen. I vår sak foreligger det ikke bare høy risiko for hvitvasking knyttet til Sundes virksomhet, men risikoen har også manifestert seg. Det må derfor legges til grunn at omfattende midler allerede er hvitvasket gjennom Sundes virksomhet.

Nordea konkluderer med at det foreligger klart saklig grunn til oppsigelse av kundeforholdet, og banken var også forpliktet til å avslutte kundeforholdet. Sunde har forklart at han har brukt kontoen i Nordea utelukkende til bitcoin-veksling, og kontoutskrifter viser et stort antall transaksjoner våren 2017. Ved slik veksling har ikke banken mulighet til å spore midlenes opprinnelse, og mangel på slik informasjon innebærer at Nordea ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser etter hvitvaskingsregelverket.

Banken ser det derfor slik at handel med bitcoin medfører en betydelig økt risiko for at transaksjoner som gjennomføres har tilknytning til hvitvasking og terrorfinansiering. Det viser til vitneforklaringen fra Eirik Sneeggen og de to presentasjonene som er utarbeidet av Kripos.

Nordea konkluderer med at de hadde saklig grunn til å avslutte kundeforholdet, og hovedkravet er derfor ikke sannsynliggjort. Begjæringen om midlertidig forføyning kan derfor ikke tas til følge.

For det tilfelle at retten kommer til at Sunde har sannsynliggjort hovedkravet, anføres det at det ikke foreligger sikringsgrunn. Et spørsmål her er om det vil oppstå «vesentlig tap eller ulempe» for Sunde dersom det ikke blir besluttet forføyning.

Sunde har gjort gjeldende at han lider økonomisk tap som følge av bankens oppsigelse av hans kundeforhold. Sunde har så langt ikke gjort noe forsøk på å sannsynliggjøre et slikt økonomisk tap. Videre har Sunde forklart at han i dag driver virksomhet med bitcoin, og det fremstår som uklart hvilket økonomisk tap som eventuelt vil oppstå.

Midlertidig forføyning er uansett ikke et proporsjonalt virkemiddel i denne saken, jf. tvisteloven § 34-1 annet ledd. En forføyning i denne saken vil sette Nordea i en svært vanskelig situasjon. Banken vil bli tvunget til å opprettholde et kundeforhold hvor de ikke vil være i stand til å oppfylle sine forpliktelser som finansinstitusjon etter hvitvaskingsloven. Dette kan naturlig nok også få store samfunnsmessige konsekvenser ved at risikoen for hvitvasking i Norge øker.

Nordea Bank Ab (publ), Filial i Norge har nedlagt slik påstand:

1. Begjæring om midlertidig forføyning tas ikke til følge.
2. Nordea Bank Ab (publ), Filial i Norge tilkjennes sakskostnader.

Rettens bemerkninger

Hovedspørsmålet i saken er om Sunde har sannsynliggjort hovedkravet om at Nordea ikke hadde *saklig grunn* til oppsigelsen av hans privatkonto i banken, jf. tvisteloven § 34-2 første ledd.

Dette betyr at retten må prejudisielt ta stilling til hovedkravet. Ved denne vurderingen må retten legge til grunn det faktum som fremstår som mest sannsynlig, og foreta den rettsanvendelsen som synes å ha mest for seg. Det kreves ikke overvekt av sannsynlighet, jf. Rt-2002-108.

Før retten kommer nærmere inn på de faktiske forhold i saken, er det nødvendig å gå nærmere inn på spørsmålet om hvilken adgang en bank har til å avslutte et kundeforhold med en privatkunde.

Ved vurderingen av om hovedkravet er sannsynliggjort, tar retten utgangspunkt i finansavtaleloven § 21 som sier at oppsigelse av et kundeforhold krever *saklig grunn*.

Det er ingen uenighet mellom partene om at økt risiko for hvitvasking og terrorfinansiering kan gi saklig grunn til oppsigelse av et kundeforhold. For kundeforhold opprettet etter

15. april 2009 følger dette direkte av hvitvaskingsloven § 10 første ledd annet punktum som lyder slik:

Et etablert kundeforhold skal avvikles hvis fortsettelse av kundeforholdet medfører risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som rammes av straffeloven §§ 131 til 136 a.

Hvitvaskingsloven § 10 første ledd annet punktum innebærer således en *plikt* til å avvikle kundeforholdet dersom det er risiko for transaksjoner med tilknytning til for eksempel hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger.

Finanstilsynet har i rundskriv RFT-2016-24 punkt 7 uttalt at et etablert kundeforhold skal avvikles dersom fortsettelse av kundeforholdet medfører risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold knyttet til terrorvirksomhet, jf. hvitvaskingsloven § 10. I punkt 8 i rundskrivet fremgår at Finanstilsynet mener at risiko som nevnt vil gi grunnlag for saklig oppsigelse etter finansavtaleloven § 21.

Retten går så over til å se på spørsmålet om hvitvaskingsrisiko ved omsetning av bitcoins.

Politiførstebetjent Eirik Sneeggen ved Kripos har forklart seg generelt om hvitvaskingsrisiko ved omsetning av bitcoins. Han har vist til at bitcoin er mye brukt som betalingsmiddel i kriminelle miljøer, særlig på det mørke nettet der det kun er mulig å betale med digital valuta. Bitcoin anses i dag for å være en slik sentral valuta. Sneeggen har videre fremholdt at alle transaksjoner er åpne, men identiteten til bitcoin-eieren er anonym. For å være sikker på hvem som er eier må man kunne gjøre beslag i elektroniske lagringsmedier eller såkalte paper wallet. Sneeggen har videre forklart at det er høy risiko for hvitvasking ved veksling av bitcoins.

Når det gjelder Sundes bruk av kontoen i Nordea, er det på det rene at Kripos har sporet svært mange transaksjoner til/fra illegale salgssider på det mørke nettet til/fra Sunde Bitmynthandel. Således er det utvilsomt at Sunde har vært benyttet som mellommann i transaksjoner mellom narkotikakriminelle, og at omfattende midler allerede er hvitvasket gjennom hans virksomhet. Det vises her til presentasjonen utarbeidet av Kripos og vitneforklaringen til Eirik Sneeggen.

Videre er det på det rene at aktiviteten på Sundes konto har utløst flere varsler i Nordeas monitoreringssystem og medført behov for oppfølging av transaksjonene, herunder behov for å rapportere til Økokrim i medhold av hvitvaskingsloven § 18. Flere transaksjoner har blitt stanset for nærmere undersøkelse som følge av utløste varsler.

Retten er etter gjennomgangen ovenfor kommet til at Nordea hadde klart saklig grunn til oppsigelse av kundeforholdet i august 2017. Slik retten ser det, var også banken forpliktet til dette etter hvitvaskingsloven § 10.

Hovedkravet er dermed ikke sannsynliggjort, og begjæringen om midlertidig kan derfor ikke tas til følge.

Begjæringen om midlertidig forføyning er ikke tatt til følge, og Nordea har vunnet saken. Etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd har Nordea da krav på full erstatning for sine sakskostnader hos Sunde. Retten har vurdert unntakene i tvisteloven § 20-2 tredje ledd, men kan ikke se at tungtveiende grunner gjør det rimelig å fritta Sunde helt eller delvis for erstatningsansvaret. Avgjørelsen har heller ikke voldt tvil.

Advokat Vidar Riksfjord har fremlagt omkostningsoppgave på 199 796 kroner, som omfatter salær for 50 timers arbeid og utlegg til kopiering med 3 000 kroner. Beløpet inkluderer ikke merverdiavgift. Sunde har protestert på kravet og vist til at det er brukt for mange timer på saken samt at timesatsen er for høy. Retten bemerker at beløpet er meget høyt for en sak om midlertidig forføyning, men saken har utvilsomt vært arbeidskrevende. Etter en samlet vurdering anser retten kostnadene rimelige og nødvendige og tilkjenner sakskostnader som krevd, jf. tvisteloven § 20-5.

SLUTNING

1. Begjæring om midlertidig forføyning tas ikke til følge.
2. Sturle Sunde betaler sakskostnader til Nordea Bank Ab (publ), Filial i Norge med 199 796 – etthundreogtittinitusensyvhundreogtittiseks – kroner innen 2 uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Retten hevet

Ingmar Nestor Nilsen

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker

Reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 om anke til lagmannsretten og Høyesterett regulerer den adgangen partene har til å få avgjørelser overprøvd av høyere domstol. Tvisteloven har noe ulike regler for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger.

Ankefristen er én måned fra den dagen avgjørelsen ble forkynt eller meddelt, hvis ikke noe annet er uttrykkelig bestemt av retten. Ankefristen avbrytes av rettsferien. Rettsferie er følgende: Rettsferiene varer fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag, fra og med 1. juli til og med 15. august og fra og med 24. desember til og med 3. januar, jf. domstoloven § 140.

Den som anker må betale behandlingsgebyr. Den domstolen som har avsagt avgjørelsen kan gi nærmere opplysning om størrelsen på gebyret og hvordan det skal betales.

Anke til lagmannsretten over dom i tingretten

Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettens avgjørelser. En dom fra tingretten kan ankes på grunn av feil i bedømmelsen av faktiske forhold, rettsanvendelsen, eller den saksbehandlingen som ligger til grunn for avgjørelsen.

Tvisteloven oppstiller visse begrensninger i ankeadgangen. Anke over dom i sak om formuesverdi tas ikke under behandling uten samtykke fra lagmannsretten hvis verdien av ankegjensstanden er under 125 000 kroner. Ved vurderingen av om samtykke skal gis skal det blant annet tas hensyn til sakens karakter, partenes behov for overprøving, og om det synes å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket eller ved behandlingen av saken.

I tillegg kan anke – uavhengig av verdien av ankegjensstanden – nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre fram. Slik nekting kan begrenses til enkelte krav eller enkelte ankegrunner.

Anke framsettes ved skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Selvprosederende parter kan inngi anke muntlig ved personlig oppmøte i tingretten. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater inngir muntlig anke.

I ankeerklæringen skal det særlig påpekes hva som bestrides i den avgjørelsen som ankes, og hva som i tilfelle er ny faktisk eller rettslig begrunnelse eller nye bevis.

Ankeerklæringen skal angi:

- ankeinstansen
-

- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hvilken avgjørelse som ankes
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det krav ankesaken gjelder, og en påstand som angir det resultatet den ankende parten krever
- de feilene som gjøres gjeldende ved den avgjørelsen som ankes
- den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil
- de bevisene som vil bli ført
- grunnlaget for at retten kan behandle anken dersom det har vært tvil om det
- den ankende parts syn på den videre behandlingen av anken

Anke over dom avgjøres normalt ved dom etter muntlig forhandling i lagmannsretten. Ankebehandlingen skal konsentreres om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet og tvilsomme når saken står for lagmannsretten.

Anke til lagmannsretten over kjennelser og beslutninger i tingretten

Som hovedregel kan en *kjennelse* ankes på grunn av feil i bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen eller saksbehandlingen. Men dersom kjennelsen gjelder en saksbehandlingsavgjørelse som etter loven skal treffes etter et skjønn over hensiktsmessig og forsvarlig behandling, kan avgjørelsen for den skjønnsmessige avveiningen bare angripes på det grunnlaget at avgjørelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan bare ankes på det grunnlaget at retten har bygd på en uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelsen, eller på at avgjørelsen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig.

Kravene til innholdet i ankeerklæringen er som hovedregel som for anke over dommer.

Etter at tingretten har avgjort saken ved dom, kan tingrettens avgjørelser over saksbehandlingen ikke ankes særskilt. I et slikt tilfelle kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Anke over kjennelser og beslutninger settes fram for den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anke over kjennelser og beslutninger avgjøres normalt ved kjennelse etter ren skriftlig behandling i lagmannsretten.

Anke til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Slikt samtykke skal bare gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. – Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta til behandling anker over *kjennelser og beslutninger* dersom de ikke reiser spørsmål av betydning utenfor den foreliggende saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller den i det vesentlige reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelse og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.
